

РОЗКОПАТИ ПОМПЕЇ

*...поводьтеся, як діти світла, бо плід
світла знаходиться в кожній добрості,
і праведності, і правді.*

(Еф. 5, 8-9)

Апокаліпсис везувіїв, що ніколи не дримали, вичікуючи розростання найвеличніших градів, був для них, градів, природною умовою життя. Таким чином під основу цього життя Бог поклав хиткий ґрунт, який будь-коли міг страсти найвеличніші архітвори, перетворивши їх у звалища каменю. І ще той несамовитий, лютий попіл безпам'ятства, який на смерть закрив дорогу з минулого в майбутнє – тут не існує ні минулого, ні майбутнього. Все втрамбовано грубими товщами попелу, з-під якого вже ніколи не проб'ється зелений пагінець надії. А коли й зійде сонце і його промінь, ніби меч Архангела, прониже крізь кублиця хмар і диму до самого низу долину сліз і горя, то немає що споглядати, настільки знівеченою і згн'явленою постає юдоль нещастя і недолі. Ніхто не може сказати інших слів, ніхто інших слів не знає, крім прокляття, що нівечить душу, й так знівечену попелом, пригн'ячену звалищами тисячолітніх будівель. Наші Помпеї виростили в неосяжний космос, не було для них перешкод, окрім одного-однісінького впертого, як віслюк, невідомного факту – вони піднімалися у свій величний зріст у тіні везувіїв – молоха Руїни. Його ненаситну, бездонну пащу годі заповнити новими Помпеями, ще не зваленими в купища руїн – ніхто не врятує їх від загибелі. Вони не вічні. Так само, як і земне життя, яке має початок і кінець. Везувії на віки і тисячоліття замовкають, але ніколи не зникають, і в їхній тіні виростає Помпеї, щоб котрогось дня чи ночі страсти апокаліпсисом ще живі душі, не присипані попелом і звалищами майбутніх Помпей. Або відійти із засягу зловісних тіней, або не зводити будівель в їх чорних зонах.

Ні, постають нові Помпеї, підносячи свої чудотворні склепіння до бездонної голубизни неба, вирізьблюючи пілястри і струнки, як дівочі стегна, колони з химерними плетивами виноградної лози і

соковитими гронами, наповненими золотом благодатного сонця. Постають куполісті храми. Вони, як небесна, нетутешня музика, звучать на просторах землі дивною мелодією своїх білокам'яних стін, райдужними дугами вікон, божественних вітарів і чудес над чудесами – таємничо-загадковими і до щему в серці рідними, як мати, задушевними, пройнятими океаном любові і терплячим захистом Орантами. Хто скаже: не зводьте храмів у тінях везувіїв?

Тисячоліття одне за одним ідуть у безмежжя світів і несуть з собою безсмертну славу вічного духу, що сотворяє в тіні везувіїв диво незруйнованих Помпей. Вже усміхається майбутнє величчю будівель, піднятих до небесних висот в ім'я Бога і на славу богорівної людини, що діє натхненно на зразок свого Творця. Зрозуміння відвічного зв'язку між земним і небесним дивом доступне кожному, але не всі мають силу проникнути в таємниці вічного. У тіні везувіїв, у чорних зонах маліє дух, заповнений попелищами, придавлений тліном руїн давніх і новітніх Помпей, знесилений дикими вітрами, що дмуть над просторами тисячоліть, перемішуючи стада і пастухів, творячи прокляті Богом і людьми сатанинські вавилони. Білий і Чорний ангел схрещують мечі, і в цьому вогні, як у ковальському горнилі, душа або спалюється жужелицею звінець, або відроджується, як фенікс, світлосяйною квіткою, дивним птахом, божественною піснею – безсмертя витає над нашими Помпеями.

Вічна любов – величний дар Бога – випромінює на Помпеї свою благодать – хіба інакше змогли б піднятися вони, храми, будівлі і все мисляче, до тих незбагнених для звичайного людського розуму верховин світла, що сяє для кожної істоти, але не кожне живе створіння сприймає його? Здається, нема і не буде кінця гармонії світла, божественної музики храмів, сонячної радості тихих днів, довершених форм, сотворених майстрами. Невже – не віриться! – усі, усі, до одного забули на свою погибель про тінь везувіїв, про зону лиха? Забули Бога: піднімали в піднебесся храми, вписували в сутність духу божественну музику ліній вулиць і майданів, барельєфів і ганків, дивовижних фресок і панно – і... не зупинились, задумавшись хоча б на одну-однісіньку мить – куди йдемо? Де ся найвища ціль, заради якої усе: і слово, і ритміка, і фарби, і камінь, котрі вкупі оживають під рукою майстрів? Справді, навіщо все це? Тож постійно, з дня на день, з віку у вік, жили, сотворювали в зловісній тіні лиха. Найбільша дисгармонія – невідступний музичний супровід

оркестру, здавалося б, зіграного на всі тисячоліття. Невже Чорний ангел сильніший світла божественних Орант?

Везувії сплять до певного часу.

Будівничі забувають про них, вглиблюючись у хиткий ґрунт, щоб на ньому зводити храми і забути Бога. Дисгармонії немає меж...

Виправдовує майстрів-будівничих хіба те, що досі нічого подібного вони не зустрічали на своєму життєвому шляху: завжди щось трапляється вперше. Уперше відбулося трагічне братовбивство, але, на жаль, потім була безмежна кількість каїнів, а де були авелі, там неодмінно діяли й каїни; першими були Адам і Єва – прародичі людства, і вперше стався гріх, від якого все почалося і триває донині. Велика дисгармонія – страшна тінь або Чорна Зона – у великому оркестрі звучить, відколи існують люди. Тому храми в тіні везувіїв, можна не сумніватися, не є випадковістю. Однак порушує душевний спокій і впливає від'ємно на всесвітню рівновагу слабкість (як точніше висловитися про той стан?) розуму (?), душі (?). Хіба розум, душа чомусь не бачать зловіщої тіні? Чому? (Можливо, негоже ставити ці питання, бо в великому оркестрі ноти розписали не оркестранти, а хтось інший).

Питання "чому" від давніх давен ставили і ставитимуть аж до Судного дня – від цього не зміниться ні звучання великого оркестру, ні Чорна Зона. Але в тіні везувіїв мусить наповнювати душі тривога, як наповнюється спрагла земля водою – душа не пісок, в якому зникає вода, скільки б вона не лилася. Душа мусить чути небезпеку, душа має вловити, як золотий орган, найтонший повів вітру, і відповісти звуком, милим на слух чи не милим – се вже не має значення. Вона, душа, мусить звучати! Бо вона не пісок. Піски теж співають, але то інші пісні: вони настроєні на іншу ноту і для інших хорів – для хорів пустелі. Це душевна Сахара.

Те, що має відбуватися, згідно з Писанням, не може піти іншими шляхами, окрім тих, які накреслені. Однак доріг багато, і будівничі обирають з-поміж них ті, що ведуть до світла. Може, колись вони й помиляються, судити їх не будемо за те, що вони, маючи вибір, помилялись. Важливо те, що вони могли вибирати, а ще важливіше те, що вибір лежав між Білим і Чорним мечами. І знову питання розхитують так потрібну рівновагу то в один, то в другий бік, як маятник, – се теж рух, але який? Ми нині бачимо їхню помилку. (Чи, може, щось більше, ніж помилку). Однак Чорна Зона – хіба се їхня помилка? Чи се помилка? Нарешті – чи помилка? А може, все це

потрібно, як дивний камінь, для проби душі? Хтось скаже на се: о, вони не витримали проби! – Добре, скарайте їх на горло або каменуйте ви, всі ті, котрі ніколи не помиляються. Чи багато таких? Чи взагалі є такі?

І все ж мають їм за зло, що нібито їхні душі не тривожилися, перебуваючи між Білим і Чорним мечами. Бо весь рід, сучасний їм і майбутній, потонув у гріхах – усе таємне стане явним колись, після апокаліпсису, про який усі знали – не могли не знати! Се ще один досвід, набутий дорогою ціною. Хіба душа від нього не зміниться, не стане ближчою до світла, що його так прагнули будівничі, зводячи храми в Чорній Зоні? Хіба вони не ждали вийти з тіні везувіїв? То чому вони підносили храмові бані до небесних блакить? Адже там, у тих безмірних висотах, якраз щезають, губляться тіні. Однак біда будівничих, що їм дуже важко підніматися на світлосяйні вершини: не вся правда в тому, коли одні казали, штрикаючи пальцем у небо, що дійти до них – справа майбутнього, тих, котрі, прийдуть опісля... Але найбільша брехня у реченнях тих, котрі розглаголювали про осягнення вершин уже, в сю хвилину. Яке осягнення, таке й світло, що підється в зневірені і забріхані душі, як отрута – сукровиця лжі... У лжі душа нидіє, занепадає, ніби від смертельної хвороби, не здатна піднятися хоча б до висоти храмів, збудованих у тіні везувіїв.

Але душа здатна здійнятися й до таких висот, про які в Чорній Зоні годі й мріяти, та й се немислимо, коли загроза апокаліпсису щораз то більше нависає над Помпеями: чим менше думати про нього, забиваючи нестримний час щоденними дрібницями, тим більша загроза, а показником її зростання є маління душ. На очах твориться кляте сатанинське коло: всі до одного займаються ніби дуже важливими справами, які проте, як дивовижна машина, запущена хтозна ким, тягнуть з непереборною силою в нікуди. Бо ніхто не вміє точно сказати: куди йдемо? Немає часу, та й сміливості, глянути довкіл і хоча б очима повести на тінь везувіїв, котрі сплять дочасу. Абсурд існування всіх і всього такий очевидний, що кров зупиняється в жилах від самої думки про се.

Хіба се не є найтяжчим гріхом?

Щоденний триб життя, як зміна дня і ночі, узвичаює все, що твориться донині від Адама і Єви. Все це таке звичайне – хіба не так? Там, де "звичайне" є нормою, забувають про загрозу в тіні везувіїв, бо вона (тінь) стає в увяленні усіх "нормою". Для римського патриція було нормою рабство: від нього він мав якусь вигоду. Се не значить,

що всі патриції поділяли таку думку, винятки з цього правила, звичайно, існували, однак імперія патриців і рабів – не новина в історії, радше – правило. Гріх становить основу такого правопорядку: як не парадоксально, його носіями є і одні, і другі. Освячуючи бідність, тобто рабство, патриції беруть гріх на душу за ту частину людства, що гиніє в рабстві: раби жорстоко спокутують гріх рабства, зостаючись довічними рабами через свою слабкість, тим самим, на біду, посилюючи свою гріховність. До того всього ще додається Чорна Зона, де нависає тінь від загрози везувіїв. Первородний гріх – гріх неволі – тримає рабів (а разом і патриців як їх, рабів, антитезу) у тісному сплетиві Білих і Чорних мечів. Однак із цього сплетива ніяк не випадають ні патриції, ні раби, бо і одні, і другі – невіддільне ціле. Тому й відповідальність за гріх несуть вкупі, як одне ціле: первородний гріх об'єднує всіх, бо усі без єдиного винятку успадковують у тіні везувіїв досвід неволі, навіть якщо творцями неволі є патриції. Адрже душі злочасних творців і носіїв неволі обтяжені гріхом дисгармонії.

Не становлять винятку будівничі. Бо досвід Чорної Зони накладає нестерту печать на душу, огірчену дисгармонією великого оркестру, звуки якого пронизають світові простори і все суще в них. Втрата мудрої рівноваги прискорює апокаліпсис. Власне, будівничі покликані берегти гармонію, та коли їм се не вдається, то існують на те причини і в них самих, і в їхньому світі. Біда їхня в слабкості протистояння своїми діяннями Чорному від чоґ ного на ймення Аввадон або ще Аполліон. Біда в тому, що у буття владно ввійшов Чорний, а де є Чорний, там мусить стояти й Білий Мечоносець. Тому творення будівничими храмів є лише одна грань сутності існування, але ся грань світиться для тисячоліть, піднімаючись над тінями везувіїв. Своєрідна спокута гріхів – вершинні храми будівничих, котрі прагнуть очищення від скверни неволі. Очищення приходить, як воскресіння, однак шлях до нього лежить через невтомну працю.

Невже апокаліпсис – найкраще очищення всіх і всього?

Єство людське, те, що бунтує проти нього, незбагненого, може, протестом хоче відтягнути невідворотну мить, яка дасть початок невідомому, або, навпаки, прискіпити, наблизити його до себе, і тоді зблизька, на власному досвіді, легше пізнати досі незбагненне, ще невідоме.

Може, це справді так. Хто се знає?

Однак апокаліпсис – це також кара Божа. Хіба нема за що карати?

Покарати Чорну Зону – про це снять усі, хто зазнав лиха, горя, знущань, хто невинно дійшов до пекла каторг, хто втратив золотий вік свого життя, хто загубив здоров'я в пекельних штольнях, згубив зір у сатанинських темницях і катівнях. Покарати безжалісно і жорстоко! Щоб запам'яталося на всі покоління аж до Судного Дня. (І пам'яталося б, якби не попів). Покарати – щоб очистити і очиститись, стоячи на дорозі до світла.

Хіба се не найбільша справедливість – кара за гріх?

Незбагненний світ суцього, проте, має диво – прощення винуватому. Збагнути глибину прощення не кожному дано, тому що серце, наповнене образами, зранене, обливається кров'ю за вічними втратами: за світлом, що гине в тіні везувіїв, за свіжим ковтком повітря; що його запаскудили випари везувіїв, за дорогою, що провадить до світла, за храмами, бо в них замовкли божественні хорали... За всіма втратами серце болить. І той біль вічний, як суцця субстанція в просторі і часі, котрі безконечні і не мають ні початкового, ні кінцевого вимірів. Прощення в сих вимірах існує як пісня, котру співають, коли на душі і тужно, і весело. Тож як у пісні, серце відкрите для прощення, якщо воно, здавивши власний біль, готове битись у ритмі універсальних амплітуд – від щастя до розпачі, від вознесення на висоти величних храмів, побудованих у тіні везувіїв, що постійно нагадують про небезпеку для суцього, до царства Аваддона. І навіть ці ритми, якими універсальними вони не здавалися б, ще не охоплюють усього, що було, є і буде, бо суцце – більше і безмежніше від них. Таким чи приблизно таким є прощення. Хіба серцю так важко наповнитись ним попри всі радощі і страждання?

Однак прощення тільки тоді має силу, коли на правду забудеться Чорна Зона. Чи вдасться її забути? А забути треба! Бо тільки з далекої дистанції, ніби з вершини храмів, видно вшир і вглиб. Забути – не забути. Забути – щоб очиститись. Не забути – щоб ніколи-ніколи не повторити чорних зон. Забути – щоб прощати. Не забути – щоб пам'ятати своїх предків, які пережили чорні зони. У сій амплітуді пам'яті і безпам'ятства проходить будень і свято, дійство Білого і Чорного ангелів, блискавичні схрещення мечів яких влітаються у вселенський оркестр і самі становлять сутність суцього – долання Чорного було, є і буде, тому що існує в усіх часових і просторових вимірах, не маючи ні початку, ні кінця. Долання Чорного і перемога

над ним – сутність між нами і в нас, незалежно від того, хто пере-
може. Втім, перемогти Чорного – се і стати на шлях прощення, і
піднятись на вершини храмів, і внести у вселенський оркестр свіжі
звуки, і віддалити Армагеддон, і визволитись, очиститись від Чорної
Зони. Немає кінця-краю доланню того, що між нами і в нас, що
прагне навіть найменшої звитяги на свою користь. Може, се і від-
пущення чорнозонівського гріха – первородного гріха неволі. Отже,
визволення від... О, се було б дуже легко: вийти на вершини, близькі
до світла, далекі від зловісних тіней везувіїв. А де тоді вічне
страждання, муки неволі, спокута за гріх? Нелегкий же шлях до
світла. Усе, що записано, здійснюється.

Для Помпей – тільки для них – апокаліпсис неминучий: усе веде
до нього. Найгіршою тут є неможливість прощення як з боку всього
живого, так і світла, а також тих, хто з ним, бо не здійнилося про-
щення! Той, хто має просити прощення, не став на дорогу прощення,
а той, хто приймає прощення, не бачить його в усьому суцюзму. Тому
погасло світло.

Кара.

Збувається записане.

А могло б не збутися! Може – ні? Бо до того йде, незалежно від
протиборчих змагань Білого з Чорним. Залежить від тих, хто під
блискавицями ходить, хто збирає каміння, а хто розкидає, гадаючи,
що саме зараз відповідна пора для всього. О, як важливо не помили-
тися! Якщо ж помилка сталася, то не менш важливо її виправити.
Хто готовий до сього?

Світло прагне, щоб очистились ті, хто причетний до Чорного, до
кого пристало від Чорного, хто зв'язаний з ним невидимими нитками
і хто ніяк їх не в силі розірвати або й не бажає цього робити. Світло
дає час рішень, і в цьому часовому вимірі закладена умова – бути чи
не бути *світлу* в *душі*. Апокаліпсис *душі* – ось де тривога за все, що
було, що є і буде. Хто кого подолає – питання питань, стверджень су-
цюзного принаймні в нашому, помпеївському, часовому вимірі.

Наші Помпеї – нічийі інші, а таки наші, і тому вони вмістили в
себе наше "бути чи не бути".

Хтось скаже: "Бути!" Хтось також скаже: "Не бути!" Схрестяться мечі, і їхні блискавиці виходять з темряви одних і других, тобто тих, хто каже: "Бути!", і хто говорить: "Не бути!"

Де істина? Хто знає? Хто відповідь за неподолання Чорного? Якщо хтось не має сили, то не в осуд йому гіркість поразки. Хто ж мав силу, але її не використав для подолання Чорного, то, напевне, йому важко уникнути свого апокаліпсису... Однак побіч сильного слабкий має силу, і спільна дія звалить Чорного туди, де приписано йому бути. Невже ця проста істина невідома тому, хто йде на звитягу?

Переможені і переможці – однаково винні перед *світлом*, бо їхня звитяга заважає йому проникнути в усє і всюди. Однак вина ся минає, як біг нашого часу, коли навечно залишається вселенський оркестр, у якому і звитяга є лише однією нотою, одним голосом у його вічному багатоголоссі.

Універсальність цієї амплітуди очевидна кожному, хто прикладає ума до подолання Чорного, вигнання його за межі своєї сутності, поза суще і вічне.

Так мовлено, і так буде.

Знак біди.

Образ смерті: на дорогах велелюдних мертві, мертві, мертві; у перехняблених хатах – мертві, мертві, мертві; шпихліри спілснівлої пшениці під автоматними постами і облога голодних гарячкових очей; безумство матері, яка вбиває власне дитя, щоб порятувати себе і тих дітей, що ще zostалися, від голодної смерті; на всіх просторах благодатної землі ті ж таки смертники, приречені до страти голодом, насилу волочачи ноги, підбирають мертвих, складаючи їх штабелями на вози, запряжені напівдохлими конятами, які теж покійно чекають черги бути з'їденими до кісточки; на всіх просторах урожайної землі мільйони свіжих могил – доказ злочину, за котрого ніхто не покараний. Се образ диявола.

Мертва земля, мертве небо. Недопізнання вчорашня голубизна, яка вселяла надію у змучену душу. Сьогодні вона сіє невидиму смерть і окутує своїми дощами все живе: людину і птаха, зело і звіра. Гірка вода, як у Біблії, вже більше не оживить спраглого. Не вилється благодатною струєю під глибокий корінь, і дерево всохне

від полинності, розлитої і розсіяної по всьому простору, куди не глянь. Усе сіє смерть: вітер і сонце, звір і дерево, яке, навіть згоряючи, своїм димом і попелом несе загрозу смерті. Пилюка на твоїх ногах смертельна для тебе і твоїх рідних та близьких. Благодатна земля переповнена біблійною гіркістю, і нема їй рятунку на тисячоліття. Се образ диявола.

Безконечні валки ешелонів, набитих докраю жінками і дітьми, старими і зовсім юними, оточені скаженими собаками і людьми-собаками. Без права на воду і хліб, на тепло і захисток від північного морозу. Мільйони валок – мільйони невідомих могил у непрохідних тайгах і тундрах, у безводних степах і пустелях. Мільйони втрат і страт без суду й оборони за власну гідність і виживання. Се образ диявола.

Прострелена потилиця – зблизька, або ж череп розвалений молотком, або змасакроване тіло, розп'яте на пивничному мурі, з розпоротим животом, зі скрученими колючим дротом руками, з відрізаними жіночими грудьми і слідом сатанинського насильства над беззахисною плоттю; або з виколеними очима, проштрикнутими ребрами і вічними слідами на проколотих голках пальцях, затиснених до омертвіння між дверима; або тіла, зварені в пекельних котлах чи кинуті в паровозну піч, чи зіштовхнуті в соляні шахти... Се образ диявола.

І над усім сіється і сіється попіл. Сіризна покриває будинки, людей, звірів, дерева. Сіється без упину, сіється цілу вічність. Уже покрила дахи будинків, вулиці і майдани, вже засипає людей – годі вільно вийти з дому. Уже утрамбовані пласти лягають під вікнами, ще трохи – і світло померкне назавжди. Попіл сіється, сіється, сіється. Вже меркне світ – і задихається все живе. Попіл осідає все більшими і більшими пластами забуття, влітає в одкриту душу, утрамбовує в ній смертельне самозабуття. Нестерпна духота в'ялить, палить і душить, як мафійна удавка. Засипані попелом, німіють храми, замовкають великодні дзвони. Се образ диявола.

Хто хоче утекти, вивернутися, вислизнути, потрапляє у лапи звіра, і нема йому рятунку. Для нього приготовлений смиренний двір, на фронтоні якого написано: "Втрачай надію, хто сюди приходить. Визволення звідси – праця або смерть!" (Не так уже важливо, під яким знаком сей ключ). Проте це сатанинська брехня: скільки б не орав собою, звільнений не буде, бо сюди експортують людей для неволі. Смерть – се правда. Вона приносить звільнення усім, хто пе-

рейшов пекельні брами: допити, етапи, карцери, лісоповали, шахти, каменоломні; хто не пристав на штучки оперів та всякого іншого дрантя... Кого відправили насильно у дім печалі і страждання, одягнувши душу у смиренні наручники, загнавши її в найглухіший кут безпам'ятства, щоб мордувати bestiальським способом: одібрати надію, споїти дурманом брехні, зробити яничаром...

Хіба не правда, що се образ диявола?

Хіба не він, що названий звіриним словом, присутній там, де творить Чорний чорне?

Лихий це знак.

Невже забудемо про храми, що своїми золотими куполами знімаються до світла? Під попелом вони!

Це знак біди.

Час не знає відліку, бо він вічний і відданий вічності. Він іде з вічності і приходять у вічність. Се теж рух, і в Чорній Зоні він має тривалість неволі. Визволитись з неї – значить розірвати час тривання Чорного, тривання Чорної Зони – знаку біди. Тому як довго не лежали б руїни і якими грубими верствами не прикривав би попіл наших Помпей, приречених Чорною Зоною на забуття, воскресіння пам'яті – дивовижне чудо – постає на попелищі, як фенікс, завдяки вселенській гармонії, що твориться Білим і тими блискавицями, що спалахують між Білим та Чорним мечами, і золотокупольними храмами, і невідступними доланнями Чорного, і світлом, що є в безсмертній душі та в усьому суцюзому, вічному у вічному часі та просторі. Перед ними меркне, щезає, як ніч перед світлом, знак біди, розчиняється в ніщо, здихає. Ритм відновлення та оновлення вливається в універсальну амплітуду, що існує у вічному русі, та й саме відновлення та оновлення є рух до світла, до безміру суцзого.

Якраз тут, на хиткому ґрунті утрамбованих попелищ, священодійство серця та ума. Потрібні тисячі тисяч працівників, котрі на цьому полі стоятимуть до кінця, не шкодуючи сил, не маючи ні дня, ні ночі відпочинку. Вони є. Вони стають плече в плече, не прагнучи навипередки, один попереду одного, стати першими, бо в тій роботі всі перші і всі останні: для них однакове світло і однакова ніч, і однаковий Білий, і однаковий Чорний – після апокаліпсису Помпей зрівняння всіх з усім під тягарем попелу і темної ночі не дає нікому

права першенства. Копай, докопуйся до глибини безмірної істини, котра має незнищенний образ суцього. Копай, знищуй нестерпну сіризу буднів і свят, прикрашених у паперові квіти, минуці, як сей дивний світ, що перебуває у двох універсальних земних вимірах – початку і кінця, коліски і домовини. Шукаємо інший вимір – вічність. Знайди в ньому сутність – немає іншого, ніж те, що було, е і буде. Невже це все? – спитають. – Хто це зна? Вкопайсь у сутність "буде" – може, станеш пророком чи посміховиськом під свист безвірного натовпу...

Отож, розкидай геть пласти попелу, поверни собі ім'я, забуте на скрижальях історії, вибите з пам'яті, притлумлене у катівнях Зони, збезчещене дрантям з печаткою сатани, насилуване його слугами, загублене пострілами в потилицю і приспане звалищами храмів і попелу.

Поверни радість *світла* – осанну з осанн, – яким опромінені наші храми, осяяні будівничим духом Творця.

У дійстві відкриття знайдеш жертви і героїв, і тоді відступить знак біди. Бо воскресіння з мертвих є новим народженням – всупереч Чорному і його слугам, котрі щезають, як тіні, перед незнищеним, вічним, всюдисущим *світлом*. Воно увійде в душу, як Господар і Творець усього суцього. Се – визволення з неволі тьми, з підлого страху Зони з її сатанинськими звичаями і безпам'ятством. І відкриється простір для спокути і прощення, очищення від скверни Зони. Глухне звірячий рик везувійв, гасне їх чорне полум'я, стає безсилим, як передсмертний старець. Залишається пам'ять про небезпеку, яку не можна забути – про неї нагадують наші Помпеї; навіть тоді, коли їх розкопають до основ, пам'ять житиме, бо там є те, чого не забувають: досвід жертви і досвід спокути й очищення.

У вселенський оркестр вливаються нові звуки, складені з гармонії і дисгармонії, контрастів Білого і Чорного та яскравих зблисків їхніх мечів, відвічного долання тьми *світлом*.

Вересень – жовтень 1992.